

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 20.X.2004

C(2004)3914fin

Betreft: Steunmaatregel nr. N 315/2004 - België
Kapitaalbreng ten gunste van de onderneming O.C.A.S. NV

Excellentie,

1. PROCEDURE

- (1) Bij brief van 22 juli 2004, geregistreerd op 27 juli 2004, heeft België bij de Commissie haar voornemen aangemeld om te participeren aan de kapitaalverhoging van O.C.A.S. België verklaarde daarbij dat het niet om staatssteun gaat maar om een inbreng van een particuliere investeerder die volgens de in een markteconomie normale gebruiken handelt. De zaak werd geregistreerd als aangemelde steun onder het nummer N 315/2004.

2. BESCHRIJVING

2.1 De begunstigde

- (2) O.C.A.S. NV (hierna "OCAS"), dat bij Gent (België), is gevestigd, werd in 1989 opgericht als onderzoekcentrum van de Sidmar-groep. Na de oprichting van Arcelor werd OCAS een van de elf onderzoekcentra van Arcelor in de sector "plat koolstofstaal". Na de reorganisatie van de onderzoek- en ontwikkelingsactiviteiten van Arcelor in deze sector in 2003 ging OCAS, net zoals het centrum van Luik, zich bezighouden met het onderzoek van staalproducten en de toepassingen ervan met betrekking tot de "algemene industrie"markten, waarbij onder meer de automobiemarkt uitgesloten is.
- (3) De onderneming werd tot op heden beheerd als kostencentrum en voerde alleen werkzaamheden uit voor de Arcelor-groep en haar klanten.

Zijne Excellentie de Heer Karel DE GUCHT
Minister van Buitenlandse Zaken
Karmelietenstraat 15
B - 1000 Brussel

2.2 Het project

- (4) De kapitaalverhoging is bestemd voor de uitvoering van een business plan op grond waarvan OCAS zou worden omgevormd tot een winstcentrum – d.w.z. een onderneming die zelf de middelen moet voortbrengen om meer dan de kosten alleen te dekken - met drie hoofdactiviteiten:
- 1) Onderzoek- en ontwikkeling (O&O)-activiteiten voor Arcelor en haar dochterondernemingen. Het gaat om de vroegere activiteiten van OCAS, maar deze werkzaamheden worden vanaf nu gefactureerd tegen de "kost+"-prijs, d.w.z. de prijs van de kosten verhoogd met een winstmarge.
  - 2) De kennis, de deskundigheid en de uitrusting van OCAS ten gelde maken, door het aanbieden van O&O-diensten aan alle ondernemingen die staal gebruiken.
  - 3) O&O voor eigen rekening en actieve exploitatie van deze intellectuele eigendom door middel van licenties en het creëren van spin off-ondernemingen. Enerzijds gaat het dus om de uitvoering van risicovolle onderzoekprojecten. Deze onderzoek- en ontwikkelingactiviteiten zullen in samenwerking met universiteiten en onderzoekcentra worden verricht. Anderzijds worden kleine spin off-bedrijven van OCAS ermee belast de niche-producten die uit deze activiteiten kunnen voortvloeien op de markt te brengen en te commercialiseren. Naast, of in plaats van de totstandbrenging van spin off-ondernemingen zullen de onderzoekresultaten door middel van licenties worden gevaloriseerd.
- (5) Het business plan heeft een risicoprofiel: de eerste [...] ^{*} jaren zullen grote verliezen worden geleden, aangezien de investeringen in onderzoek en ontwikkeling (derde activiteit hierboven vermeld) pas na vele jaren resultaten zullen opleveren. Het is dus voornamelijk deze activiteit die een aanzienlijke kapitaalverhoging vergt. Op langere termijn zullen de uit deze activiteit voortvloeiende toepassingen evenwel [...] van het omzetcijfer en de winst opleveren.

2.3 De financiële maatregelen

- (6) De inbreng van de overheid gebeurt door Staal Vlaanderen N.V. (hierna "SV"), die volledig onder de zeggenschap staat van PMV (Participatiemaatschappij voor Vlaanderen), waarvan het Vlaams Gewest de enige eigenaar is.
- (7) De participatie van de Arcelor-groep zal verricht worden door Sidarfin N.V., een volle dochteronderneming van Sidmar N.V., die zelf voor 100% onder de zeggenschap staat van Arbed S.A., dochteronderneming (voor 99,73%) van de Arcelor-groep.

---

^{*} Zakengeheim

- (8) SV en Sidarfin zullen een entiteit, FIOCAS N.V. genaamd, oprichten voor de tenuitvoerlegging van het voorgenomen project. Het Vlaamse Gewest en Arcelor zullen [...] inbrengen in FIOCAS, waarvan het kapitaal voor [...]** in handen zal zijn van SV en voor [...] van Arcelor. De handelsactiviteit van FIOCAS zal erin bestaan deze bedragen in de opeenvolgende kapitaalverhogingen van OCAS te investeren.
- (9) Het huidige kapitaal van OCAS bedraagt om en bij de [...] ([...]) en is volledig in handen van dochterondernemingen van Arcelor. Na deze transactie zal de Arcelor-groep dus de meerderheid behouden, zowel in het kapitaal als in de Raad van Bestuur van OCAS.

3. BEOORDELING

3.1 Het bestaan van steun

- (10) De deelneming van de Belgische autoriteiten in het kapitaal van OCAS geschiedde naar eigen zeggen in omstandigheden welke aanvaardbaar zouden zijn voor een particulier investeerder die volgens de in een markteconomie normale gebruiken handelt, waardoor er dus geen sprake is van staatssteun. In de mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 92 en 93 van het EG-Verdrag op de deelneming van overheidsinstanties in het kapitaal van ondernemingen¹ worden in punt 3.2 een aantal gevallen vermeld waarin er a priori geen sprake is van staatssteun. De aangemelde transactie, een deelneming in een kapitaalverhoging van een bestaande onderneming waarvan de overheid nog geen aandeelhouder is, komt niet precies overeen met de vermelde gevallen. Derhalve moet op basis van andere, in de mededeling vermelde elementen en criteria worden vastgesteld of deze inbreng is gebeurd in omstandigheden welke aanvaardbaar zouden zijn voor een particulier investeerder die volgens de in een markteconomie normale gebruiken handelt. In de mededeling wordt gewezen op het belang van het vooruitzicht op voldoende winst.
- (11) De Commissie stelt vast dat België niet voldoende gegevens en berekeningen heeft verstrekt om aan te tonen dat zijn investering voldoende dividenden en/of meerwaarde zal opbrengen om het genomen risico te compenseren. Op basis van de in de aanmelding verstrekte gegevens kan worden gesteld dat de winstvooruitzichten onvoldoende zijn in vergelijking met het hoge risico, hetgeen voornamelijk te maken heeft met de onderzoekactiviteiten die op korte en middellange termijn in ieder geval hoge kosten met zich zullen brengen maar waarvan de resultaten onzeker zijn en slechts op langere termijn zullen worden bereikt².

** Het Vlaamse Gewest zal 30 miljoen EUR inbrengen

¹ Bulletin van de EG 9-1984.

² Er werd een beknopte raming verstrekt van de waarde van de deelneming van SV in 2010 op basis van een discontopercentage (WACC) van de toekomstige cash flow van [...]: [...]. Gezien de investering van 30 miljoen EUR, betekent dit een geringe meerwaarde over zes jaar in vergelijking met het hoge risico van het project.

- (12) Bijgevolg meent de Commissie dat in dit geval het ingeroepen beginsel niet kan worden toegepast.
- (13) Behalve deze objectieve elementen bestaat twijfel over de reële motivatie van het Vlaams Gewest aangezien Arcelor sinds haar oprichting over een groot aantal onderzoekcentra beschikt. Zo is het onderzoekcentrum van Arcelor in Luik (België) bijvoorbeeld actief op bijna dezelfde gebieden als die van OCAS. Het Vlaams Gewest moet er dus voor zorgen dat de onderzoekactiviteiten van Arcelor op de OCAS-site in stand worden gehouden. Door het project kan deze doelstelling worden bereikt. Ook is het waarschijnlijk dat het Vlaams Gewest, via haar deelneming, de verspreiding van onderzoekactiviteiten in de Vlaamse industriële structuur wil bevorderen.
- (14) De simultane deelneming van Arcelor, een privé-onderneming, in de kapitaalverhoging kan niet worden ingeroepen om aan te tonen dat de verwachte winst voldoende is. Arcelor bevindt zich immers niet in dezelfde situatie als de overheid: dank zij een – hierna besproken – aandeelhouderspactclausule zal Arcelor op een andere wijze dan alleen via de dividenden en de gerealiseerde meerwaarde van de activiteiten van OCAS kunnen profiteren. De gelijktijdige investering van Arcelor kan dus niet uitsluiten dat de uiteindelijke voordelen van de steun mogelijk ten goede zouden komen aan Arcelor.
- (15) In principe zullen de onderzoek- en ontwikkelingsactiviteiten ten behoeve van Arcelor (zie punt (4), onder 1), hierboven) Arcelor geen steun opleveren aangezien deze werkzaamheden tegen de kost+-prijs worden gefactureerd. Ook de O&O-activiteiten ten behoeve van de staalverbruikers (zie punt (4), onder 2), hierboven) komen niet aan Arcelor zelf ten goede. Indien er bij deze beide activiteiten sprake is van steunelementen ten gunste van Arcelor (en ten gunste van staalverbruikende ondernemingen in het tweede geval), dan zijn deze indirect, diffuus en beperkt. Dit wordt nog versterkt door het feit dat deze beide activiteiten geen kapitaal opgebruiken aangezien zij uit eigen middelen zullen gefinancierd worden en verricht worden op contractbasis tegen een prijs die gerechtvaardigd is op grond van de gemaakte kosten.
- (16) De onderzoekactiviteiten in het kader van de derde activiteit, (zie punt (4), onder 3), hierboven) houden evenwel steun in voor Arcelor, zelfs indien deze moeilijk te kwantificeren is. Volgens het project zal Arcelor immers gratis toegang krijgen tot alle intellectuele eigendommen die OCAS ontwikkelt in het kader van de in eigen naam verrichte O&O-activiteiten. Volgens Arcelor gaat het hier om een rechtvaardige compensatie voor het feit dat OCAS voor de uitvoering van zijn onderzoek gratis toegang heeft tot alle industriële eigendommen van Arcelor. Gezien het grote O&O-budget van de Arcelor-groep zou OCAS daarbij de duidelijke winnaar zijn. Deze gelijkwaardigheid kan echter niet worden becijferd en kon ook niet worden bewezen door Arcelor. De gratis toegang tot de resultaten van de door OCAS in eigen naam verrichte O&O-activiteiten houdt dus een voordeel in voor Arcelor. Dit voordeel is selectief aangezien de andere ondernemingen rechten zullen moeten betalen om

de door OCAS ontwikkelde licenties te kunnen gebruiken. Het voordeel wordt voorts met staatsmiddelen bekostigd aangezien het door OCAS in eigen naam uitgevoerde onderzoek wordt gefinancierd via de kapitaalverhoging die door het Vlaams Gewest wordt gefinancierd. Door het gratis gebruik van de resultaten van dit onderzoek zal Arcelor bijvoorbeeld kunnen profiteren van lagere kosten. Dit voordeel kan de concurrentie tussen de producenten van ijzer- en staalproducten derhalve verstoren. Aangezien ijzer- en staalproducten het voorwerp uitmaken van handelsverkeer tussen de lidstaten, kan de handel in de Europese Unie dus ongunstig worden beïnvloed.

- (17) Wij concluderen derhalve dat de deelneming van het Vlaams Gewest in de kapitaalverhoging van OCAS een steunelement ten gunste van de door OCAS in eigen naam verrichte onderzoekactiviteiten (zie punt 4), onder 3), hierboven)) inhoudt, waarvan de uiteindelijke begunstigde grotendeels Arcelor zal zijn.
- (18) Ten slotte moet worden opgemerkt dat de oprichting en de activiteiten van de spin off-bedrijven in het kader van de derde activiteit (zie punt 4), onder 3), hierboven) Arcelor in principe geen voordelen zal opleveren. De pre concurrentiële en commerciële activiteiten van deze bedrijven zullen immers weinig of geen intellectuele eigendommen opleveren die Arcelor zou kunnen gebruiken. De oprichting van een spin off-onderneming zal dan ook slechts door deze particuliere aandeelhouder van OCAS worden toegestaan indien er voldoende financiële winst in het vooruitzicht staat. De indirecte deelneming – via OCAS – van het Vlaams Gewest in het kapitaal van deze spin off-bedrijven houdt dus geen steunelement in.

3.2 Verenigbaarheid van de steun

- (19) De financiële middelen die door de kapitaalverhoging ter beschikking komen zullen nodig zijn voor en opgebruikt worden door de derde activiteit (zie punt 4), onder 3), hierboven), enerzijds voor de financiering van de O&O-activiteiten die in eigen naam worden verricht, hetgeen een steunelement inhoudt ten gunste van Arcelor, en anderzijds voor het startkapitaal van de spin off-bedrijven, waarin geen steunelement is vervat (zie hoofdstuk 3.1).
- (20) De verenigbaarheid van de steun voor de O&O-activiteiten moet dus worden beoordeeld op basis van de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling³. Deze kaderregeling was reeds van toepassing op de ijzer- en staalsector tijdens de geldigheidsduur van Beschikking nr. 2496/96/EGKS van de Commissie van 18 december 1996 houdende communautaire regels voor steun aan de ijzer- en staalindustrie⁴. Sinds het aflopen van deze beschikking en van het EGKS-Verdrag, blijft deze kaderregeling van toepassing op de sector, zoals wordt bevestigd in de mededeling van de Commissie betreffende bepaalde aspecten van de behandeling van mededingingszaken als gevolg van het aflopen van het EGKS-Verdrag⁵.

³ PB C 45 van 17.2.1996, blz. 5.

⁴ PB L 338 van 28.12.1996, blz. 42.

⁵ PB C 152 van 26.6.2002, blz. 5.

- (21) De Arcelor-groep en OCAS – waarvan Arcelor meerderheidsaandeelhouder is - moeten worden beschouwd als deel uitmakend van één grote onderneming. Daarom ziet de Commissie er nauwlettend op toe dat de steun dient voor de bevordering van nieuwe onderzoekactiviteiten die een aanvulling vormen op het onderzoek dat het bedrijf zonder deze steun zou hebben gedaan. Nagegaan moet ook worden of er sprake is van een stimulerend effect van de steun. In dit geval blijkt uit de structuur van het project dat OCAS in eigen naam nieuwe onderzoekactiviteiten zal uitvoeren die een aanvulling zullen vormen op die welke de Arcelor-groep onderneemt in het kader van haar dagelijkse activiteiten op de "algemene industrie"markten. Deze laatste maken immers deel uit van de eerste activiteit (zie punt 4, onder 1), hierboven), waarvoor geen steun wordt verleend.
- (22) Wat het stimulerend effect van de steun betreft, moet worden nagegaan of Arcelor ook zonder steun de door OCAS in eigen naam verrichte onderzoekactiviteiten zou hebben gefinancierd. Dit stimulerend effect kan worden afgeleid uit de specifieke aard en het zeer hoge risico van het project. Er zij aan herinnerd dat de Commissie op basis van dit zeer hoge risico tot de slotsom is gekomen dat de door het Vlaams Gewest verwachte inkomsten onvoldoende waren om ervan uit te gaan dat geen steun werd verleend. Deze zelfde vaststelling, met name dat het risico zeer hoog is in vergelijking met de onzekere inkomsten, brengt ons tot de bevinding dat Arcelor zonder steun geen dergelijk bedrag zou hebben geïnvesteerd in de onderzoekactiviteiten die OCAS voornemens is uit te voeren. De mogelijkheid om gratis toegang tot de resultaten te krijgen lijkt een ontoereikende aanvullende stimulans te vormen. De specifieke aard van het project vormt een andere belemmering waardoor Arcelor ontmoedigd zou kunnen geweest zijn om het project te ondernemen. Er wordt immers gebroken met en afgeweken van de gebruikelijke onderzoekprojecten. Inderdaad, deze risicovolle onderzoekactiviteiten zullen licenties moeten opleveren of spin off-ondernemingen in staat moeten stellen niche-producten met hoge toegevoegde waarde op de markt te brengen. Dit risicovol en gespecialiseerd soort onderzoek werd tot op heden nog nooit door de Arcelor-groep verricht, omdat het voor de grote ijzer- en staalconcerns moeilijk is daarvoor nuttige toepassingen te vinden. Zij zijn namelijk niet georganiseerd om niche-producten met hoge toegevoegde waarde snel op de markt te brengen. Zij produceren slechts in grote hoeveelheden en brengen pas na aanzienlijke tijd een nieuw product op de markt. Niche-producten worden niet voldoende ondersteund door de productie- en commerciële afdelingen. Derhalve komen wij tot de slotsom dat dit risicovolle onderzoekproject niet zou zijn uitgevoerd of minder ambitieus zou zijn geweest indien daarvoor geen steun zou zijn verleend.
- (23) De door OCAS voorgenomen O&O-activiteiten stemmen overeen met de in de kaderregeling opgenomen definitie van industrieel onderzoek, wat bevestigd werd door de Belgische autoriteiten. Volgens de kaderregeling mag de steunintensiteit voor industrieel onderzoek niet meer bedragen dan 50% van de voor steun in aanmerking komende projectkosten. Aangezien de betrokken regio niet in aanmerking komt voor steun krachtens artikel 87, lid 3, onder a) of

c), kan geen enkele verhoging worden toegestaan op basis van de plaats van uitvoering van het project.

- (24) In casu is het “subsidie-equivalent” van de eigen middelen moeilijk vast te stellen, en is het ook niet eenvoudig het verband vast te stellen tussen de participatie van het Vlaams Gewest en de in aanmerking komende kosten in de zin van de kaderregeling. In bijlage II van de kaderregeling worden evenwel een aantal categorieën opgesomd van uitgaven die bij de berekening van de steunintensiteit in aanmerking worden genomen (personeelskosten, apparatuur, uitrusting, enz...). Deze in aanmerking komende kosten komen overeen met alle kosten die uit de door OCAS in eigen naam verrichte onderzoekactiviteiten voortvloeien. De steun komt gedeeltelijk ten goede aan deze activiteiten. Arcelor, de uiteindelijke begunstigde van de in punt 3.1 omschreven steun, zal [...] deelnemen in de kapitaalverhoging van OCAS ten belope van [...], naast het feit dat zij eigenaar is van het huidige kapitaal ter waarde van [...]. De investering van 30 miljoen EUR door het Vlaamse Gewest zal dus [...] van het toekomstige kapitaal van OCAS uitmaken. Aangezien ervan kan worden uitgegaan dat alle kosten van alle afdelingen van de onderneming door de aandeelhouders in verhouding tot hun inbreng worden gedragen, blijkt duidelijk dat de steunintensiteit het in de kaderregeling vastgestelde plafond van 50% niet zal kunnen overschrijden. De Commissie herinnert er bovendien aan dat er alleen steun werd vastgesteld ten gunste van de in eigen naam uitgevoerde onderzoekactiviteiten (zie punt 3.1). Bijgevolg kan worden gesteld dat elke participatie van het Vlaamse Gewest – via haar investering – in uitgaven die niet rechtstreeks verbonden zijn met de in eigen naam uitgevoerde onderzoekactiviteiten, geen steun vormen, waardoor de steunintensiteit nog lager uitkomt.
- (25) De Commissie moet er eveneens op toezien dat de cumulatie met andere steun er niet toe leidt dat de toegestane steunplafonds worden overschreden. Uit de gedetailleerde lijst van de door OCAS ontvangen steun kan worden afgeleid dat voor de [...] thans lopende onderzoekprojecten die door het Vlaamse Gewest zijn gefinancierd, slechts verwaarloosbare steun wordt verstrekt. Bovendien moeten deze projecten de komende maanden afgewerkt zijn. Anderzijds moet de Commissie, zoals uiteengezet in punt 5.12 van de kaderregeling, erop toezien dat, in geval van communautaire financiering, de totale overheidssteun niet hoger is dan 75%. Op grond van de verstrekte lijst van de ontvangen steun kan deze hypothese worden verworpen, waarbij moet worden vermeld dat de [...], met Europese middelen gefinancierde projecten, eveneens de komende maanden voltooid zullen zijn.
- (26) Tenslotte merkt de Commissie op dat de omvorming van OCAS tot een onderneming met winstoogmerk de actieve verspreiding van haar onderzoekresultaten op Europees niveau zal bevorderen aangezien het gebruik van de licenties door derden de onderneming inkomsten oplevert en de erkenning van de deskundigheid van de onderneming de vraag van derden naar O&O-diensten zal doen toenemen. De publicatie van de onderzoekresultaten door OCAS zal dus worden gestimuleerd. Het feit dat Arcelor gratis toegang

krijgt tot de onderzoekresultaten betekent evenwel dat de verspreiding niet op gelijke voet zal gebeuren voor alle derden.

4. BESLUIT

De Commissie heeft derhalve op basis van de voorgaande beoordeling besloten de steun in de vorm van de deelneming in de kapitaalverhoging van OCAS als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt te beschouwen.

Ingeval deze brief vertrouwelijke gegevens mocht bevatten die niet mogen worden bekendgemaakt, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Ontvangt de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek, dan neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en bekendmaking van de volledige tekst van dit schrijven in de authentieke taal op Internet.

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids.

Dit verzoek dient bij aangetekend schrijven of bij faxbericht te worden gericht aan:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Directoraat H
B-1049 BRUSSEL

Faxnummer : 32 2 /296 98 15

Met bijzondere hoogachting,

Voor de Commissie

Mario Monti
Lid van de Commissie